

BERICHTEN UIT HET VELD

Het werk van oorlogsfotografe Marielle van Uitert

De oorlog een gezicht

Wie het tabblad Documentary op de website van Marielle van Uitert opent¹ wordt direct geconfronteerd met een overweldigende verzameling van indringende foto's van mensen in conflictzones. Met de fotoserie gemaakt in El Salvador won ze in 2015 in de categorie Buitenland Documentair de 1e prijs bij de Zilveren Camera, een prestigieuze prijs voor journalistiek². Ze fotografeerde de bendes in El Salvador (Mara's) die sinds ongeveer 1990 dood en verderf zaaien met drugs-handel, ontvoeringen, afpersingen en huurmoorden. Mara Salvatrucha en Barrio 18, de twee belangrijkste bendes vechten onderling een bloedige territoriumstrijd uit. Terwijl met een gemiddelde van één moord per uur El Salvador een van de gevaarlijkste landen ter wereld is, is er relatief weinig aandacht voor.

Ik spreek haar wanneer zij net terug is van een reis op de Balkan. Geheel tegen de regels in heeft zij zich als vluchteling voorgedaan en is zij op de trein gestapt die vluchtelingen uit Syrië, Afghanistan en Irak door

Midden Europa voert op weg naar meestal Duitsland. In Servië valt ze in de smiezen en wordt uit de trein gezet. 'Het gaat er redelijk rustig aan toe in de trein; de meeste mensen slapen – zijn ontzettend moe van de tijd ervoor.'

Marielle heeft in talloze conflictgebieden de laatste tien jaar gewerkt: Rwanda, Kabul en Uruzgan in Afghanistan, Sri Lanka, Congo, Turks-Syrische grens, Syrië, Libanon, Gaza, Oekraïne, El Salvador – ze heeft er reportages gemaakt en oorlog en geweld willen documenteren. Ze won er meerdere prijzen mee. Ze kreeg de tweede plaats bij de Zilveren Camera 2011, en won daarnaast prijzen in New York, Engeland en Italië. Haar foto's zijn in legio kranten en tijdschriften te zien. Tot slot is een aantal boeken met haar werk verschenen.

In 2013-2014 was er een expositie van haar werk in Nationaal Monument Kamp Vught. Toen kwam ook haar boek *Blik op de oorlog/Faces of war* uit. Kamp Vught heeft een per-

Marielle van Uitert aan het werk in El Salvador, 2015.

soonlijke betekenis voor haar. Haar grootvader is er gedurende de Tweede Wereldoorlog een periode gevangen gehouden. Hij heeft er nooit over gesproken. Oorlog heeft sinds lange tijd haar fascinatie, en mogelijk is er een verband met de ervaringen van haar opa in Vught. Ze is op zoek naar de diepere laag achter de foto – wat betekent oorlog? Wat is oorlog eigenlijk? Hoe kun je er zo onbevooroordeeld mogelijk een idee van vormen? Als fotograaf hoopt ze iets te kunnen bijdragen. Immers, 'De tranen van een Afghaanse moe-

der zijn dezelfde tranen als die van een Nederlandse moeder.'

Ze is onconventioneel. Als journaliste heeft ze geen vaste baan of werkgever (wel veel en gevarieerde opdrachtgevers). Haar werk is haar passie. Het brengt of lokt haar naar plaatsen waar ze de gruwelijkheid van het menselijk bestaan gaat vastleggen. Ze wil op haar wijze bijdragen aan het besef dat het geweld plaatsvindt. Ze wil bewust maken door te laten zien wat gebeurt. Ze kiest voor thema's die misschien

BERICHTEN UIT HET VELD

minder voor de hand liggen. Zo heeft ze het verhaal willen vertellen van meisjes die in Kabul ondergedoken waren voor uithuwelijking en eerwraak. Deze meisjes verbleven in geheime bewaakte shelters. Mariëlle vertelt hoe sterk deze meiden waren, maar ook hoe wanhopig ze soms konden zijn. Het maakte diepe indruk op haar. Een ander thema dat ze heeft willen vastleggen, omdat het haar fascineerde, waren de vrouwen die een kind kregen in Gaza, Palestijnse grondgebieden. Hoe is het voor hen om een kind op de wereld te zetten nu het zo langdurig onzeker en onveilig is?

De thema's kiest ze zelf; wanneer ze het te pakken heeft laat ze zich vervolgens nauwelijks weerhouden. Ze neemt risico's. Niet zonder gevaar. Ze is meerdere malen in ernstige problemen geraakt. Zo is ze in Syrië gewond geraakt door een mortieraanslag, en gevangen genomen. Na een angstige periode is ze vrijgelaten.

Hoe houdt iemand met zoveel passie zoveel ellende vol? (en kan er zulke mooie dingen over maken)? Ze is onder de indruk onder meer van de kracht van veel vrouwen. En kijk je wat langer naar de foto's op

haar site, dan zie je het ook: Mariëlle krijgt volledige toestemming om de vrouwen te fotograferen. Ze kijken indringend in de camera, en komen bij je binnen. Dit zijn geen afstandelijke plaatjes, hier worden verhalen verteld.

Boeken van Van Uitert

In 2010 bracht ze *Bye bye bullshit* uit over 29868 minuten bij de Nederlandse ISAF-troepen in Afghanistan. Op het moment heeft ze een nieuw boek in voorbereiding dat als titel *Duizend ogen* meekrijgt, en in november 2016 door Uitgeverij de Geus wordt uitgegeven.

Trudy Mooren

¹ <http://www.paralleluniversum.nl>

² <http://www.zilverencamera.nl/winnaars-2015/buitenland-documentair-serie/marie-lle-van-uitert>

Trudy Mooren is klinisch psycholoog bij Stichting Centrum '45 en universitair hoofddocent bij Klinische Psychologie Universiteit Utrecht en Stichting Arq.

Naoorlogse generaties wensen samenwerking

Hoewel de Tweede Wereldoorlog zeventig jaar geleden is afgelopen, heeft de oorlog nog steeds invloed op mensen. Niet alleen op hen die de jaren 1940-1945 zelf hebben meegemaakt, maar ook op hun nakomelingen. Waar kunnen deze mensen terecht als ze geen behandeling nodig hebben, maar wel iets willen doen met het oorlogsverleden van hun familie? In een kortlopend onderzoek inventariseerde Onno Sinke namens het Arq WO2 programma en het Nationaal Comité 4 en 5 mei welke activiteiten er worden aangeboden voor de tweede en derde generatie WOII-getroffenen en waar deze doelgroep behoefte aan heeft. Het is voor het eerst dat dit wordt onderzocht voor alle groepen naoorlogse generaties.

Uit het onderzoek blijkt dat zeventig procent van de deelnemers niets miste in het aanbod. De overige dertig procent wilde vooral meer contact met lotgenoten en een betere informatievoorziening over de eigen cultuur, familiegeschiedenis of het land van herkomst. Van de bestuursleden gaf bijna de helft aan wel meer activiteiten te willen organiseren

voor de tweede en derde generatie, maar dit niet te kunnen door een tekort aan mankracht en vooral financiële middelen.

Een overweldigende meerderheid van de deelnemers was voorstander van samenwerking tussen de naoorlogse generaties. Als argumenten hiervoor werden efficiëntie, uitwisseling van ervaringen en meer onderling begrip genoemd. Als eerste opstap hiervoor organiseerde het Arq WO2 programma op 26 mei jl. een netwerkmiddag voor naoorlogse generaties met een discussie over samenwerking, lezingen en de presentatie van het vernieuwde Aanspreekpunt Naoorlogse Gene-